

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ
ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ Β:
ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑ

ERASMUS ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ (2014-2020)

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Σύνοψη

Το προτεινόμενο πρόγραμμα *Erasmus για όλους (2014-2020)* οραματίζεται να συνενώσει ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων της ΕΕ στην τριτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, την επαγγελματική κατάρτιση και την εκπαίδευση ενηλίκων, την πολιτική για τη νεολαία και τον αθλητισμό της βάσης. Το παρόν ενημερωτικό σημείωμα παρουσιάζει και εξετάζει το προτεινόμενο πλαίσιο, τη δομή, το περιεχόμενο και τη διαχείριση. Επιπλέον, διατυπώνει δέκα συστάσεις για να διασφαλίσει ότι το προτεινόμενο πρόγραμμα εκτός από την επιδίωξη να εκσυγχρονίσει τη διαχειριστική αποδοτικότητα, λαμβάνει επαρκώς υπόψη τις μεμονωμένες ανάγκες της πολιτικής στους διάφορους τομείς. Τέλος, παρέχει μία λεπτομερή έκθεση της σχεδιαζόμενης δράσης και της κατανομής του προϋπολογισμού.

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε κατόπιν αιτήματος της Επιτροπής Πολιτισμού και Παιδείας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ

Guy Haug
Bernd Wächter

ΑΡΜΟΔΙΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ

Markus J. Prutsch
Θεματικό Τμήμα Β, Διαρθρωτικές πολιτικές και πολιτική συνοχής
Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
B-1047 Βρυξέλλες
E-mail: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

ΒΟΗΘΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Lyna Pärt

ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Πρωτότυπο: EN
Μετάφραση DE, FR

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΝ ΕΚΔΟΤΗ

Για να επικοινωνήσετε με τον Τομέα Πολιτικής ή να εγγραφείτε συνδρομητής στο μηνιαίο ενημερωτικό δελτίο του, στείλτε μήνυμα στο: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

Το χειρόγραφο ολοκληρώθηκε τον Απρίλιο του 2012.
Βρυξέλλες, © Ευρωπαϊκή Ένωση, 2012.

Το παρόν έγγραφο είναι διαθέσιμο στο διαδίκτυο στην ακόλουθη διεύθυνση:
<http://www.europarl.europa.eu/studies>

ΑΠΟΠΟΙΗΣΗ ΕΥΘΥΝΗΣ

Οι απόψεις που εκφράζονται στο παρόν έγγραφο αποτελούν αποκλειστική ευθύνη των συντακτών και δεν εκφράζουν κατ' ανάγκη την επίσημη θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Η αναπαραγωγή και η μετάφραση για μη εμπορικούς σκοπούς επιτρέπεται υπό την προϋπόθεση ότι γίνεται μνεία της πηγής και ο εκδότης έχει ενημερωθεί και του έχει αποσταλεί αντίγραφο.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Τον Νοέμβριο του 2011, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε την πρόταση κανονισμού της σχετικά με ένα νέο φιλόδοξο πρόγραμμα – το *Erasmus για όλους* – για την περίοδο 2014 έως 2020, συνδυάζοντας μια σειρά μεμονωμένων μέχρι στιγμής προγραμμάτων στους τομείς της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (*Erasmus*, *Erasmus Mundus*, *Tempus*, διμερή προγράμματα με άλλες χώρες και ηπείρους), της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (*Comenius*), της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (*Leonardo da Vinci*), της εκπαίδευσης ενηλίκων (*Grundtvig*), της νεολαίας (*Νεολαία σε Δράση*), των σπουδών ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης (*Jean Monnet*) καθώς και του αθλητισμού της βάσης ως νέας προσθήκης. Το παρόν έγγραφο έχει εκπονηθεί για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ως βάση για την επερχόμενη συζήτηση της πρότασης *Erasmus για όλους*. Το ενημερωτικό σημείωμα περιλαμβάνει μια σύνοψη της πρότασης κανονισμού (καθώς και πρόσθετων εγγράφων τα οποία μπορούν να εξυπηρετήσουν για να βελτιωθεί η κατανόησή του), μια ανάλυση του πλαισίου του και των βασικών χαρακτηριστικών και δέκα συστάσεις.

Παρουσίαση και εξέταση του προτεινόμενου προγράμματος

Η πρόταση κανονισμού είναι περίπλοκη, αλλά δεν αποσαφηνίζει πλήρως το αντικείμενο και τους στόχους της. Ως εκ τούτου, είναι απαραίτητο να γίνει αναφορά σε προπαρασκευαστικά έγγραφα, όπως η εκτίμησή του για τις επιπτώσεις στο συνοδευτικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, και σε πλειάδα σχετικών ανακοινώσεων της Επιτροπής προκειμένου να βελτιωθεί η κατανόηση των επιπτώσεων του προγράμματος για την ανάπτυξη πολιτικών (σε σχετικούς τομείς) και την κατανομή του προϋπολογισμού εντός του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου.

Η ανάλυση του προτεινόμενου προγράμματος εξετάζει αρχικά το πολιτικό πλαίσιο της Ευρώπης. Ειδικότερα, ενώ το νέο πρόγραμμα βασίζεται σε μια επιτυχημένη γενιά παλαιότερων προγραμμάτων, ταυτόχρονα αντιμετωπίζει τις αδυναμίες και τους περιορισμούς των παλαιότερων προγραμμάτων, ιδίως όσον αφορά την αδυναμία τους να αντιμετωπίσουν την έντονη ζήτηση για επιχορηγήσεις, τον κατακερματισμό και την πολυπλοκότητά τους και την ανεπαρκή ευθυγράμμιση με τις στρατηγικές της Ένωσης. Το προτεινόμενο ολοκληρωμένο πρόγραμμα επιδιώκει επίσης να εντείνει τη συμβολή του στη μακροπρόθεσμη στρατηγική της ΕΕ *Ευρώπη 2020* για την έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, καθώς και στις κατά τομέα πολιτικές της Ένωσης για την εκπαίδευση και την κατάρτιση (EK 2020) και τη νεολαίας (Στρατηγική για τη νεολαία). Στη συνέχεια, η ανάλυση εξετάζει το προτεινόμενο περιεχόμενο του προγράμματος και ειδικότερα τις σχεδιαζόμενες ενέργειες και τους προϋπολογισμούς (στον βαθμό που τα εν λόγω στοιχεία περιλαμβάνονται με επαρκείς λεπτομέρειες στον σχεδιαζόμενο κανονισμό ή σε άλλα σχετικά έγγραφα της Επιτροπής) και το προτεινόμενο πρότυπο για την εφαρμογή του προγράμματος σε επίπεδο ΕΕ και κρατών μελών.

Η ανάλυση του προτεινόμενου νέου προγράμματος εφιστά την προσοχή ιδίως στα ακόλουθα σημεία:

- Στις ευκαιρίες και τους κινδύνους που συνδέονται με το γενικό πεδίο εφαρμογής και τη δομή του προγράμματος. Η πρόταση επιδιώκει να αυξήσει αισθητά τον όγκο και τον προϋπολογισμό δραστηριοτήτων και σχεδιάζει να ενοποιήσει διάφορες δραστηριότητες των θεσμικών οργάνων της ΕΕ στους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης (με μια προοπτική διά βίου μάθησης), της νεολαίας (άτυπη μάθηση) και του αθλητισμού της βάσης (μια αναδυόμενη δραστηριότητα σε επίπεδο ΕΕ), και να «συντονίσει» τελικά τις περισσότερες από αυτές τις δραστηριότητες μέσω τριών

κεντρικών δράσεων (κινητικότητα, προγράμματα συνεργασίας και στήριξη της πολιτικής).

- Στις αβεβαιότητες που προκύπτουν από τους σχετικά αόριστους, σύντομους ή ελλιπείς ορισμούς για επιλέξιμες ομάδες και άτομα, στις προτεινόμενες «παλαιές» και «νέες» γραμμές δράσης και στη σχεδιαζόμενη κατανομή του προϋπολογισμού. Η απάντηση σε ορισμένες από τις εν λόγω αμφιβολίες δεν μπορεί να αναζητηθεί – σε περιορισμένη κλίμακα – στον κανονισμό, αλλά στα συνοδευτικά (δηλαδή μη δεσμευτικά) έγγραφα και σε άλλες πληροφορίες που αποκάλυψε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ωστόσο, αυτό δημιουργεί έναν σημαντικό βαθμό αβεβαιότητας σχετικά με το πραγματικό περιεχόμενο του προγράμματος και τις προτεραιότητες κατά την περίοδο της (προβλεπόμενης) επταετούς διάρκειάς του.
- Στις ευκαιρίες και τους κινδύνους που αφορούν τον προτεινόμενο «συντονισμό» των περισσότερων υφισταμένων δραστηριοτήτων μέσω τριών μορφών «κεντρικών δράσεων»: 1) την κινητικότητα των ατόμων· 2) διάφορα είδη κοινών προγραμμάτων με στόχο την ενίσχυση/βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με το οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον τους, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη ικανοτήτων σε γειτονικές χώρες· και 3) μια πιο στοχοθετημένη χρήση του προγράμματος για τη στήριξη της ανάπτυξης πολιτικών για την τρίτοβάθμια εκπαίδευση, τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, την επαγγελματική κατάρτιση και την εκπαίδευση των ενηλίκων καθώς και για τη νεολαία και τον αθλητισμό.
- Στα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του προτεινόμενου προτύπου εφαρμογής και διαχείρισης, ειδικότερα όσον αφορά τους περιορισμούς του προβλεπόμενου «συντονισμού», τη χρήση κατ' αποκοπή επιδοτήσεων, την εξάρτηση από φορείς διαμεσολάβησης όπως τα πανεπιστήμια, τα σχολεία ή οι οργανώσεις νεολαίας για τη χορήγηση επιδοτήσεων σε άτομα, και τον ρόλο των κρατών μελών που προβλέπεται στο πρότυπο κοινής διαχείρισης μεταξύ της Επιτροπής, του Εκτελεστικού Οργανισμού, των (συντονιστικών) εθνικών υπηρεσιών και της Επιτροπής του Προγράμματος.

Συστάσεις

Το ενημερωτικό σημείωμα περιλαμβάνει έναν κατάλογο δέκα συστάσεων προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η κεντρική ιδέα είναι να διασφαλίσουν ότι η προτεινόμενη ενσωμάτωση και ο συντονισμός των δραστηριοτήτων της ΕΕ στους διάφορους τομείς της εκπαίδευσης, της νεολαίας και του αθλητισμού συνδυάζονται με επαρκή προσοχή στις διαφορετικές ανάγκες κάθε ενός από τους εν λόγω τομείς. Το ενημερωτικό σημείωμα επίσης υπογραμμίζει τη σημασία να εξασφαλιστεί ότι η ευρέως γνωστή και ιδιαιτέρως αναγνωρισμένη ονομασία «Erasmus» χρησιμοποιείται δεόντως και ότι το περιεχόμενο του προγράμματος και η κατανομή του προϋπολογισμού αναλύονται επαρκώς ώστε να διασφαλίζεται η διανομή στις διάφορες ομάδες δικαιούχων κατά τη διάρκεια της επταετούς εφαρμογής του.

Πιο συγκεκριμένα, οι δέκα συστάσεις προτείνουν ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει:

1. Να αναγνωρίσει ότι η πρόταση της Επιτροπής ορθώς τονίζει την ανάγκη της ΕΕ να επενδύσει πολύ περισσότερο από ό,τι μέχρι στιγμής στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και τη νεολαία, μια αλλαγή η οποία ουσιαστικά απαιτεί βελτιωμένη ευθυγράμμιση με τις στρατηγικές της Ένωσης για την ανάπτυξη και την απασχόληση, και να περιλάβει ένα επαρκές επίπεδο ενσωμάτωσης και συντονισμού προγραμμάτων σε τομείς της πολιτικής όπως η τρίτοβάθμια εκπαίδευση, όπου τα εν λόγω προγράμματα είναι επί

του παρόντος υπερβολικά πολυάριθμα και κατακερματισμένα.

- 2.** Να αμφισβητήσει τη γενική στρατηγική συντονισμού στους τομείς της πολιτικής που προτείνονται για το ολοκληρωμένο πρόγραμμα και την πρόταση χρήσης της ονομασίας «Erasmus» (συγκεκριμένα, *Erasmus για όλους*) για ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων που υπερβαίνει κατά πολύ την τρέχουσα χρήση του στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ενώ προτείνεται οι επιμέρους τομείς του προγράμματος να διατηρήσουν την ταυτότητά τους, δεν πρέπει να ονομάζονται «Erasmus Σχολείο», «Erasmus Νεολαία» κ.λπ.
- 3.** Να εξετάσει τη δυνατότητα ανασχεδιασμού του ολοκληρωμένου προγράμματος κατά τέτοιο τρόπο ώστε να δίνει έμφαση στον συντονισμό εντός των διαφορετικών τομέων πολιτικής παρά μεταξύ αυτών. Η συγκέντρωση διαφορετικών τομέων κάτω από μια κοινή, ενιαία στέγη και ο συντονισμός τους όπως ορίζεται στις τρεις προτεινόμενες κεντρικές δράσεις (κινητικότητα, προγράμματα και στήριξη της πολιτικής), δεν πρέπει να συνεπάγεται ότι οι μεμονωμένοι τομείς τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, εκπαίδευσης ενηλίκων, νεολαίας (και αθλητισμού, εάν διατηρηθεί) θα απολέσουν την ταυτότητά τους και την ανάγκη τους για συγκεκριμένες πολιτικές – περιλαμβανομένης της ανάγκης να δημιουργηθούν ενισχυμένες γέφυρες μεταξύ ορισμένων από τους εν λόγω τομείς. Το προτεινόμενο σύστημα αθλητισμού της βάσης, μια δραστηριότητα που βρίσκεται ακόμα στα σπάργανα, θα μπορούσε να λειτουργεί χωριστά από το προτεινόμενο ολοκληρωμένο πρόγραμμα ή θα μπορούσε να ενσωματωθεί ως ένα από τα πολλά στοιχεία που συμβάλλουν στη χάραξη πολιτικής (τρίτη κεντρική δράση).
- 4.** Να υπογραμμίσει τη σημασία ανακατάταξης και συντονισμού των διαφόρων πολιτικών, εργαλείων και δραστηριοτήτων στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με την ευρέως αναγνωρισμένη, παγιωμένη και κατάλληλη ονομασία «Erasmus». Όλες οι εξωτερικές δραστηριότητες της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (κινητικότητα, συνεργασία, ανάπτυξη ικανοτήτων, πολιτικός διάλογος με χώρες εκτός ΕΕ) θα μπορούσαν να ενσωματωθούν, να συντονιστούν και να συνοψιστούν ως «Erasmus Mundus», μια ονομασία ήδη ευρέως γνωστή στις κοινότητες της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε ολόκληρο τον κόσμο.
- 5.** Να διασφαλίσει σταθερότητα και συνέχεια για τις διάφορες κατηγορίες αιτούντων και φορέων χάραξης πολιτικής. Αυτό προϋποθέτει περισσότερο λεπτομερείς κανόνες σχετικά με τους επιλέξιμους δικαιούχους επιδότησης (περιλαμβανομένων των πρόσφατων αποφοίτων από την τριτοβάθμια εκπαίδευση και των ατόμων που δραστηριοποιούνται ήδη στην αγορά εργασίας), το μελλοντικό γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής του προγράμματος *Erasmus Mundus*, τα είδη των μέτρων πολιτικής στήριξης που μπορούν να χρηματοδοτηθούν και έναν σταθερό καταμερισμό της χρηματοδότησης σε ποσοστό 80-85% σε διαφορετικούς τομείς.
- 6.** Να ζητήσει μια σαφή περιγραφή όσον αφορά την έκταση και το κατά πόσο ένας μικρότερος καταμερισμός του προϋπολογισμού από αυτόν που προτείνεται θα επηρέαζε τη γενική ισορροπία μεταξύ των δραστηριοτήτων και των τομέων εντός του προγράμματος. Αυτό συνεπάγεται τον εκ των προτέρων εντοπισμό των δραστηριοτήτων αυτών και των μεριδίων του προϋπολογισμού που θα μπορούσαν να καταργηθούν ή να μειωθούν στην περίπτωση μειωμένου προϋπολογισμού.

7. Να εκφράσει την αντίθεσή της στην προτεινόμενη μεταφορά κοινών διδακτορικών προγραμμάτων από το *Erasmus Mundus* στο πρόγραμμα *Marie Curie*. Μια τέτοια κίνηση θα αποδυνάμωνε την ελκυστικότητα των πανεπιστημίων της Ευρώπης, θα καθιστούσε περισσότερο δυσχερή την ανάπτυξη διδακτορικών σπουδών υψηλού επιπέδου στην Ευρώπη και θα ερχόταν σε αντίθεση με τις μεταρρυθμίσεις της Μπολόνια βάσει τριών (αντί για δύο) επιπέδων πτυχίων.
8. Να υποστηρίξει την πρόταση να εγγυηθεί στους ευρωπαίους φοιτητές δανειακές διευκολύνσεις για πτυχιακές σπουδές πλήρους παρακολούθησης και μεταπτυχιακές σπουδές στο εξωτερικό, δεδομένου ότι η Ένωση δεν διατηρεί άλλου είδους σχέση παρά μόνο ως εγγυητής των φοιτητών και για όσο διάστημα παραμένει σαφές ότι αυτή είναι απλώς μία εκ των πολλών επιλογών, που διατίθεται σε φοιτητές σε μεταπτυχιακό επίπεδο Master.
9. Να ζητήσει μια διευρυμένη συζήτηση σχετικά με τη βασική ανάγκη για στενότερη επαφή μεταξύ της Ένωσης και των ατόμων που επωφελούνται πραγματικά από επιδοτήσεις, σχεδιάζουν και εφαρμόζουν επιτόπου προγράμματα ή συμμετέχουν σε αυτά. Μια προβλεπόμενη συνέπεια της προτεινόμενης στρατηγικής εφαρμογής για το νέο πρόγραμμα (λιγότερες και εκτενέστερες συμβάσεις, με επιδοτήσεις που πάντα διατίθενται από φορείς διαμεσολάβησης) είναι ότι θα απομακρύνει περισσότερο το πρόγραμμα από τους μεμονωμένους χρήστες και δικαιούχους.
10. Να εγγυηθεί ότι τα κράτη μέλη θα έχουν τη δυνατότητα να εφαρμόσουν το πρόγραμμα με τον πλέον αποδοτικό τρόπο, σύμφωνα με τη δομή των υπουργείων και των διοικήσεών τους (δηλαδή μέσω ενός ή περισσότερων εθνικών οργανισμών) και ότι θα τους επιτρέπεται όχι μόνο να διοικούν αλλά και να διαπραγματεύονται διαδικασίες και θέματα οικονομικής διαχείρισης, καθώς και ζητήματα πολιτικής και ουσίας.

Συμπερασματικά σχόλια

Τα συμπερασματικά σχόλια τονίζουν ότι ενώ οι γενικοί στόχοι και οι φιλοδοξίες της πρότασης εναρμονίζονται με τη ζωτική ανάγκη της Ευρώπης να επενδύσει περισσότερο και με πιο έξυπνο τρόπο στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και τη νεολαία, παρόλα αυτά διακινδυνεύει να μην φανεί αντάξια των στόχων και των προσδοκιών που προανήγγειλε, καθώς αντικατοπτρίζει μια ισχυρή κυριαρχία του προβληματισμού σχετικά με τη διαχείριση έναντι των πραγματικών αναγκών για τη χάραξη πολιτικής.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί να αξιοποιήσει τις συστάσεις που παρουσιάζονται για να αντιμετωπίσει τις αδυναμίες της πρότασης, να αμφισβητήσει ορισμένες από τις επιλογές που προτείνονται και να προτείνει εναλλακτικές, περισσότερο κατάλληλες λύσεις. Επίσης, μπορεί να εκμεταλλευτεί την ευκαιρία για να ξεκινήσει μια πιο θεμελιώδη συζήτηση σχετικά με τη διάσταση της συμμετοχής των πολιτών στις δραστηριότητες της Ένωσης και να επιδιώξει να αποφύγει το προτεινόμενο πρότυπο διαχείρισης που βασίζεται σε μεγάλες συμβάσεις οι οποίες ανατίθενται σε φορείς διαμεσολάβησης προς όφελος μεγάλων οργανώσεων και συμβούλων, διευρύνοντας το χάσμα μεταξύ των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, αφενός, και των ατόμων και των μικρότερων οργανώσεων, αφετέρου.